

4. Булгаков А. А. Два дня в конце недели / А. А. Булгаков, Г. Я. Рыжавский. — М. : Физкультура и спорт, 1984. — 127 с. — (Туризм для всех).
5. Ведмідь Н. І. Основи рекламної діяльності в туризмі : навч. посіб. / Н. І Ведмідь, С. В. Мельниченко, В. В. Білик. ; Київ. нац. торг.-екон. ун-т. — Київ, 2007. — 104 с.

The article deals with the history of the emergence and development of the guidebook, features of its design and purpose of creation. Also there are analyzed first types of guidebooks which were alike contemporary ones. Also this article explores the concepts of guidebook for cyclists and outlines the editing specifics of publication of this type.

УДК 004.738.5:655.56(477)

Женченко М. І.,

кандидат наук із соціальних комунікацій, доцент кафедри видавничої справи та редагування Інституту журналістики Київського національного університету імені Тараса Шевченка

ЦИФРОВІ ТРАНСФОРМАЦІЇ В СИСТЕМІ КНИГОРОЗПОВСЮДЖЕННЯ УКРАЇНИ

У статті розглянуто особливості формування та розвитку в Україні системи цифрової дистрибуції легального електронного книжкового контенту, визначено основних гравців цифрового книжкового ринку, моделі розповсюдження електронних версій видань, описано формати представлення цифрового контенту.

Ключові слова: книжковий ринок, модель «інтернет-книгарня», модель «електронна бібліотека», цифрова дистрибуція, цифровий контент.

Вступ. Стрімкий розвиток цифрового видавничого ринку викликав трансформацію традиційної системи книгорозповсюдження та сприяв формуванню в ній новітньої підсистеми цифрової дистрибуції, яка забезпечує поширення легального електронного контенту інтернет-каналами та є для видавництва не лише додатковим способом отримання прибутку, а й джерелом вивчення читачього попиту, засобом освоєння нових ринків збуту видавничої продукції.

Директор із розвитку цифрового контенту російського видавництва «МОЗАІКА-СИНТЕЗ» Ігор Осмоловський зазначав, що «...новий формат книги, коли вона розглядається саме як контент без будь-якої поліграфії, змушує створювати і принципово нові канали дистрибуції, у першу чергу

онлайн, а також нові бізнес-схеми використання контенту: купівля, передплата, купівля лише частини книги тощо» [1].

Компанія Lulu Enterprises, яка надає послуги з видання електронних книг, встановила, що збільшення продажу електронних книг викликає поживлення продажів друкованої продукції, адже той, хто прочитав видання в електронному форматі, рекомендує його читачеві без електронної читанки¹, який придбає друковане видання [2].

Проблема цифрової дистрибуції на книжковому ринку України, на жаль, залишалася поза увагою дослідників видавничої справи. Ми можемо знайти лише коротку інформацію про агрегаторів цифрового книжкового контенту у виданнях, присвячених дослідженню видавничого ринку України [3; 4] або запровадженню електронних книг у практику бібліотечної діяльності [5]. Це зумовлює актуальність дослідження особливостей формування та розвитку системи цифрової дистрибуції на українському ринку легального електронного книжкового контенту.

Мета нашого дослідження — проаналізувати легальний цифровий книжковий контент передбачає розв'язання таких завдань:

- визначити та описати основні моделі цифрової дистрибуції на книжковому ринку України;
- охарактеризувати формати представлення цифрового контенту залежно від обраної моделі дистрибуції;
- проаналізувати активність використання українськими видавцями різних моделей, форм цифрової дистрибуції та спрогнозувати перспективи подальшого розвитку цифрової дистрибуції на українському книжковому ринку.

Основна частина. На сучасному цифровому книжковому ринку України використовують як звичну для розповсюдження друкованих видань *модель «інтернет-книгарня»*, яка передбачає продаж електронного контенту в різноманітних форматах, так і нову, можливу лише у цифрових умовах, *модель «електронна бібліотека»*, за якої читач купує лише доступ до читання контенту через спеціальні програмні засоби (до окремих електронних видань або пакета книг).

Модель «інтернет-книгарня» традиційно є найбільш поширеною та реалізується через прямий продаж або за допомогою посередників.

Прямий продаж цифрового контенту використовують лише два українські видавництва, які мають широку читачку аудиторію та значні економічні

¹ Тут і далі на позначення пристроїв для читання е-книг використовуватимемо запропонований Т. О. Ярошенко термін «електронна читанка».

можливості, — «Клуб сімейного дозвілля» і «Ранок». При цьому, якщо «Клуб сімейного дозвілля» цифрову дистрибуцію здійснює без створення окремої інтернет-книгарні, пропонуючи на сайті видавництва (www.bookclub.ua/) паралельно з друкованою видавничою продукцією й електронні книги в різноманітних захищених форматах (EPUB, FB2, PDF, RTF, TXT), то видавництво «Ранок» продає електронні книги у спеціально створеній інтернет-крамниці E-RANOK (e-ranok.com.ua). Проект «Електронні книги та диски видавництва „Ранок”» розпочав активно діяти на початку 2010 р. Книжки видавництва представлені у форматі PDF, що надає потенційним покупцям можливість читати електронну книгу як на персональному комп'ютері чи ноутбучі в операційній системі Windows або Mac OS, так і на мобільних пристроях і телефонах, КПК в системах Symbian, Windows Mobile або Palm OS, електронних читанках.

Поява перших посередників у системі цифрової дистрибуції пов'язана із компанією PocketBook Global, яка у 2008 р. за прикладом *Amazon.com* та *Apple* створила інтернет-магазин *Bookland.net.ua*, в якому можна було придбати ліцензійні книги та журнали українських та російських видавництв.

4 жовтня 2011 р. під час міжнародного фестивалю електронного контенту Content Fest 0.1 Kyiv, організованого PocketBook International, було офіційно анонсовано багатомовну та мультимовну онлайн-крамницю та платформу для доставки електронного контенту *Store.Obreey.com*.

На сторінці Obreey Store Вікіпедії (http://uk.wikipedia.org/wiki/Obreey_Store) зазначено, що наприкінці 2012 р. Obreey Store прийде на заміну *Bookland.net.ua* — попереднього контент-майdanчика для пристроїв PocketBook. Проте кілька років читачі мали можливість користуватися обома крамницями на свій вибір.

Як засвідчив порівняльний аналіз, цифровий контент українських видавництв на порталах *Bookland.net.ua* та *Store.Obreey.com* був майже ідентичним, відрізнялися лише окремі формати представлення електронних версій видань. Отже, *Store.Obreey.com* фактично був поліпшеною за функціональністю та кількістю контенту версією *Bookland.net.ua*. Серед новацій *Store.Obreey.com* варто згадати мультимовність цифрового контенту та інтерфейсу: якщо *Bookland.net.ua* має дві версії мови інтерфейсу — українська та російська — та пропонує електронні книги переважно українських та російських видавців, то на *Obreey Store* можна придбати книги зарубіжних видавців англійською, іспанською, італійською, китайською, німецькою, турецькою, французькою, чеською мовами. Інтерфейс сайта також доступний англійською, німецькою, російською, українською, французькою та чеською мовами.

Наприкінці 2014 р. портали *Bookland.net.ua* й *Store.Obreey.com* було об'єднано, а на базі *Store.Obreey.com* створено єдину платформу з продажу цифрового контенту *BookLand.com*.

BookLand був спрямований на обслуговування користувачів пристроїв PocketBook. Проте, завдяки тому, що багатомовним контентом можна користуватися на мобільних та стаціонарних операційних системах, таких як Android, iOS, Mac або Windows, BookLand.com на сьогодні є найбільшою мультиплатформною онлайн-крамницею книжкового цифрового контенту в Україні.

Станом на листопад 2015 р. (табл. 2) BookLand.com використовують для продажу своєї цифрової продукції 23 українських видавництва, проте лише 7 видавництв — «Ранок», «Фоліо», «Навчальна книга — Богдан», «Клуб сімейного дозвілля», «Кондор», «Гімназія» й «Школа» пропонують понад 50 назв видань.

Цифровий контент українських видавництв представлений переважно навчальними книгами у захищених Adobe DRM форматах PDF та художніми виданнями у різноманітних незахищених форматах (табл. 1, 2).

Порівнявши контент платформ Store.Obreey.com (табл. 1) та BookLand.com (табл. 2), ми дійшли висновку, що протягом останніх двох років співпрацю з платформою розпочав Книжковий клуб «Клуб сімейного дозвілля», водночас зникли з каталогу книги видавництва «Країна мрій» і «Лілея-НВ». Значно збільшилася кількість представлених у каталозі назв у видавництвах «Фоліо» й «Навчальна книга — Богдан», видавництво ж «Кальварія» фактично припинило співпрацю з платформою (кількість назв зменшилася з 52 до 3).

Таблиця 1

Результати аналізу цифрового контенту українських видавництв на Store.Obreey.com (вересень 2013)

№	Видавництво	Кількість назв	Формати
1	Ранок	337	Захищений Adobe DRM PDF
2	Навчальна книга — Богдан	246	Захищений Adobe DRM PDF
3	Кондор	126	Захищений Adobe DRM PDF
4	Гімназія	115	Захищений Adobe DRM PDF
5	Фоліо	101	EPUB, FB2, MOBI, PDF, RTF
6	Школа	64	PDF, захищений Adobe DRM
7	Країна мрій	59	EPUB, FB2, HTML, ISIL, LIT, LRF, MOBI, PDF, RB, RTF, TXT
8	Кальварія	52	FB2, HTML, LRF, PDF, RB, TXT,
9	Мост Паблішінг	23	Захищений Adobe DRM PDF
10	Видавництво Старого Лева	21	Захищений Adobe DRM PDF
11	K.I.C.	21	DOC, EPUB, FB2, PDF
12	Дуліби	10	Захищений OBREEY DRM PDF

13	Зелений пес	12	DOC, EPUB, FB2, HTML, LRF, MOBI, PDF, RB, TXT, Одна книга — «Щоденник моєї секретарки» братів Капранових — захищений Adobe DRM
14	Критика	6	EPUB, PDF
15	Літопис	6	PDF
16	Лілея-НВ	5	DOC, FB2, HTML, LRF, MOBI, PDF, RB, RTF, TXT
17	Ніка-центр	5	PDF
18	Перун	5	Захищений Adobe DRM PDF
19	Грані-Т	4	EPUB, MOBI, FB2, PDF
20	Ліра Плюс	2	EPUB, FB2, MOBI, PDF, TXT
21	Медісвіст	1	Захищений Adobe DRM PDF
22	Наш час	1	PDF
23	Самміт-книга	1	FB2, HTML, LRF, PDF, RB, TXT
24	Ярославів Вал	1	PDF

Таблиця 2

**Результати аналізу цифрового контенту українських видавництв
на BookLand.com (листопад 2015)**

№	Видавництво	Кількість назв	Формати
1	Ранок	369	Захищений Adobe DRM PDF, EPUB
2	Фоліо	356	PDF, EPUB, FB2, MOBI, TXT
3	Навчальна книга — Богдан	350	Захищений Adobe DRM PDF, EPUB
4	Книжковий клуб «Клуб сімейного дозвілля»	254	EPUB, PDF, FB2, TXT, RTF
5	Кондор	126	Захищений Adobe DRM PDF
6	Гімназія	115	Захищений Adobe DRM PDF
7	Школа	75	захищений Adobe DRM PDF (навчальна л-ра) FB2, HTML, LRF, PDF, RB, TXT (художня л-ра)
8	Видавництво Старого Лева	23	Захищений Adobe DRM PDF, EPUB
9	Мост Паблішінг	21	Захищений Adobe DRM PDF
10	К.І.С.	21	DOC, EPUB, FB2, PDF
11	Дуліби	18	Захищений OBREERY DRM PDF
12	Наш час	16	PDF
13	Ніка-центр	11	EPUB, FB2, MOBI, PDF, TXT
14	Зелений пес	11	DOC, EPUB, FB2, HTML, LRF, MOBI, PDF, RB, TXT, Одна книга — «Щоденник моєї секретарки» братів Капранових — захищений Adobe DRM

15	Літопис	9	PDF
16	Критика	6	EPUB, PDF
17	Перун	6	Захищений Adobe DRM PDF
18	Грані-Т	4	EPUB, MOBI, FB2, PDF
19	Кальварія	3	PDF, EPUB, FB2
20	Ліра Плюс	2	EPUB, FB2, MOBI, PDF, TXT
21	Медієвіст	1	Захищений Adobe DRM
22	Самміт-книга	1	FB2, HTML, LRF, PDF, RB, TXT
23	Ярославів Вал	1	PDF

Модель «електронна бібліотека» на українському ринку репрезентують:

- онлайн-бібліотека навчальної літератури *CulOnline.com.ua* ТОВ «Центр учбової літератури»;
- електронна бібліотека *Store.kassiopeya.com* проекту «Кассіопея: сузір'я книжок», який ініціювали Українська асоціація книговидавців та книгорозповсюджувачів, громадська організація «Електронна бібліотека України», Українська бібліотечна асоціація та Національний університет «Києво-Могилянська академія»;
- електронна бібліотека «*Магазин розумного контенту*» (<http://www.smart.kyivstar.ua/>) від компанії «Київстар»;
- Міжнародна електронна бібліотека *Google Play Books*.

Онлайн-бібліотека навчальної літератури CulOnline.com.ua є єдиним прикладом прямого продажу видавничої продукції в моделі «електронна бібліотека», оскільки вона створена видавництвом «Центр учбової літератури», яке надає власні книги в користування через веб-інтерфейс на умовах платного доступу. Користувач, який сплатив вартість доступу до пакета книг, отримує протягом передплаченого періоду доступ до користування книгами, які входять на даний момент до сплаченого пакета, доступ до користування новими книгами, які надруковані протягом періоду передплати та додані в пакет, а також можливість копіювати частково фрагменти текстів.

Пакет містить близько 700 книг і постійно поповнюється новинками, які виходять у видавництві (близько 15–20 на місяць). Можна також замовити книги лише окремих тематичних груп — «Фінанси», «Економіка», «Менеджмент», «Маркетинг», «Правова Література:», «Гуманітарні науки», «Природничі та технічні науки».

Проект «*Store.kassiopeya.com* — віртуальна книжкова полиця електронних книг» функціонує з 2011 р. як частина інтернет-платформи «Кассіопея — сузір'я українських книжок». *Store.kassiopeya.com* є повномасштабною бібліотекою

електронних книг, що дозволяє читати книгу як онлайн, так і офлайн без підключення до інтернету, робити закладки та здійснювати повнотекстовий пошук інформації за допомогою спеціально розробленої програми «Kassiopeya Reader», що забезпечує повноцінний захист цифрового контенту.

Станом на листопад 2015 р. у каталозі представлено 1 281 видань, проте лише незначна кількість українських видавців (19) використовували цей проект для реалізації цифрового контенту. Кількість представлених електронних книжок також невітніша (лише 5–6 видавництв пропонують понад 10 книг) (див. табл. 3, 4). Проте можливість розпочати продаж книг на власному сайті, блозі чи письменницькій сторінці на Facebook та мати повний творчий контроль над рекламою, просуванням та продажем книжок, отримуючи 70 % прибутку від продажу, привабила до електронної бібліотеки багатьох авторів, які самостійно реалізують електронні версії своїх видань. Так, на Store.kassiopeya.com можна придбати книги А. Кокотюхи, І. Корсака, А. Набокова та інших авторів.

Таблиця 3

Результати порівняльного аналізу цифрового контенту українських видавництв на Store.kassiopeya.com

№	Назва видавництва	Кількість назв
1	Клуб сімейного дозвілля	471
2	Інформаційно-аналітична агенція «Наш час»	38
3	Навчальна книга — Богдан	19
4	Києво-Могилянська академія	13
5	Видавець Вадим Карпенко	11
6	Марія	8
7	Епсілон	7
8	Знання України	7
9	Університетська книга	7
10	ВНУ	6
11	Електрокнига	6
12	Самміт-книга	5
13	Шкільний світ	4
14	КАССИОПЕЯ сузір'я українських книжок	2
15	Фенікс	2
16	К.І.С.	1
17	Просвіта	1
18	Пульсар	1

Таблиця 4

**Результати порівняльного аналізу цифрового контенту
українських видавництв на Store.kassiopeya.com (листопад 2015 р.)**

№	Назва видавництва	Кількість назв
1	Клуб сімейного дозвілля	433
2	Фоліо	126
3	Інформаційно-аналітична агенція «Наш час»	41
4	Навчальна книга - Богдан	19
5	Києво-Могилянська академія	13
6	Видавець Вадим Карпенко	11
7	Марія	8
8	Епсілон	7
9	Знання України	7
10	Університетська книга	7
11	ВНУ	6
12	Електронкнига	6
13	Самміт-книга	11
14	Шкільний світ	4
15	КАССІОПЕЯ сузір'я українських книжок	2
16	Феніке	2
17	К.І.С.	1
18	Просвіта	1
19	Пульсар	1

Отже, Store.kassiopeya.com став фактично єдиним в Україні агрегатором цифрового контенту, який співпрацює не лише з офіційними видавцями, а й безпосередньо з авторами.

Електронна бібліотека «Магазин розумного контенту» від компанії «Київстар», яка стартувала 1 березня 2013 р. на мобільному порталі smart.kyivstar.ua, пропонує електронні версії книжок лише абонентам мережі «Київстар». Вартість послуги становить 2,8 грн на тиждень незалежно від обсягу прочитаних книжок. При цьому книжки авторів, твори яких вже стали суспільним надбанням (Т. Шевченко, І. Франко, М. Коцюбинський, Леся Українка та інші), залишилися в безкоштовному доступі після запровадження плати за користування.

Директор з розвитку продуктів і нового бізнесу «Київстар» *Олексій Кіреєв наголошує, що «...поява ресурсу, що пропонує зручний доступ до кла-*

сичної та сучасної української та світової літератури та популяризує цивілізоване користування легальним цифровим контентом серед українців, — значний крок у розвитку вітчизняного електронного книговидання...» [6].

Книги аналогічно до Store.kassiopeya.com можна читати за допомогою спеціальної програми-«горталки», проте лише онлайн у браузері смартфона, звичайного мобільного телефону, який підтримує GPRS та на якому встановлено інтернет-браузер або ж з моніторів комп'ютерів (PC, Mac, Linux), а також з телевізорів та телевізійних приставок з інтернет-браузером.

Програма дає змогу робити закладки та керувати ними, створювати цитати та «нотатки на полях», якими можна ділитися з друзями в соціальних мережах, керувати історією читання.

Сервіс не надає можливість пошуку книг за видавництвом (є пошук лише за прізвищем автора або жанром книги), проте вибірковий аналіз контенту мобільного порталу smart.kyivstar.ua засвідчив, що в електронній бібліотеці переважно представлені видання лідерів цифрового книжкового ринку видавництв «Клуб сімейного дозвілля», «Навчальна книга - Богдан», «Кальварія», «Фоліо». Є також окремі книги видавництв «А-Ба-Ба-Га-Ла-Ма-Га», «К.І.С.», «Нора-друк» та «Школа».

Міжнародна бібліотека Google Play Books. У вересні 2014 р. компанія Google зробила доступним для читання і придбання електронних книг в Україні сервіс Google Play Books, який надає доступ до сотень тисяч платних та безкоштовних книг.

Крім України сервіс Google Play Books також став доступний в країнах Балтії: Естонії, Латвії та Литві, загалом сервіс буде доступним у 61 країні по всьому світу. Таким чином, база потенційних клієнтів Play Books більша, ніж у Nook Store, але менша порівняно з Kobo, Kindle або iBooks. Придбані в Google Play Books електронні книги доступні користувачеві як через веб-службу, так і на Android- і iOS-пристроях, до того ж відкрита сторінка, закладки та примітки синхронізуються між усіма апаратами користувача [7].

Книги в Google Play Books відсортовано за жанрами і розділами. Не існує, на жаль, сортування за країнами та видавцями, це ускладнює пошук українських видань. Аналіз цифрового контенту крамниці за різними категоріями дав змогу виявити дитячі, літературно-художні та навчальні книги таких українських видавців, як: «А-Ба-Ба-Га-Ла-Ма-Га», «Видавництва Старого Лева», «Клуб сімейного дозвілля», «Навчальна книга — Богдан», «Нова книга», «Фоліо».

Висновки:

1. Електронні видання, які реалізуються на українському видавничому ринку, є переважно електронними версіями друкованих видань, які продаються

у придатних для читання на різноманітних пристроях (комп'ютер, електронна читанка (рідер), айфон, планшет тощо) форматах у моделі «інтернет-книгарня» або ж надаються у платний доступ через спеціально розроблене програмне забезпечення в моделі «електронна бібліотека».

2. Для українських видавців характерне недостатнє розуміння того, що мультиформатність та мультиплатформність є на сьогодні оптимальною формою випуску видавничої продукції. Зважаючи на це, на ринку легального цифрового контенту активно працює лише близько 10 видавництв. Проте найпотужніші з них — «Клуб сімейного дозвілля», «Навчальна книга — Богдан», «Ранок», «Фоліо» — заради розширення кола потенційних покупців водночас використовують різні моделі цифрової дистрибуції та співпрацюють з кількома платформами.

3. Протягом останніх двох років спостерігалосся поступове збільшення кількості видавців та назв видань, представлених на цифровому книжковому ринку.

4. Перспективною тенденцією цифрової дистрибуції на книжковому ринку України є своєрідна бізнес-конвергенція, коли створення контентних майданчиків для продажу електронних версій книг стає способом отримання «додаткової вартості» для компаній-виробників електронних читанок (BookLand.com від PocketBook) або ж операторів мобільного зв'язку («Магазин розумного контенту» від «Київстар»).

Список використаних джерел

1. Осоловский И. Детские книги в цифровом варианте: насколько актуально? / И. Осоловский // Книжная индустрия. — 2013. — № 7 (109), сентябрь. — С. 52.
2. Lulu.com обнаружила корреляцию между электронными и бумажными книгами // PreentWeek. 2012, 23 апреля. — Режим доступа: <http://printweek.ru/2012/04/23/lulu-com-obnaruzhilakorreljaciyu-mezhdu-elektronnymi-i-bumazhnymi-knigami/> (дата обращения: 20.08.2013).
3. Афонін О. Звіт про результати дослідження видавничого ринку України / О. Афонін // UABOOKS.INFO : портал української книжкової індустрії. — Київ, 2005–2013. — Режим доступу: http://uabooks.info/ua/book_market/analytics/?pid=4135 (дата звернення: 17.08.2013).
4. «Ромир»: Россия перешла на э-книги // Университетская книга. — 2013, — март. — С. 9.
5. Електронні книжки та електронні читанки (рідери) в бібліотеці: з чого почати? / уклад. Пашкова В. С., Ярошенко Т. О. ; Укр. бібл. асоц., НПБ України, НБ НаУКМА. — Київ : Самміт-Книга, 2013. — 64 с.
6. «Київстар» популяризує мобільне читання та відкриває вільний доступ до електронної бібліотеки // Київстар : офіц. сайт. — Режим доступу: http://www.kyivstar.ua/kr/press_center_new/news/?id=32544 (дата звернення: 17.08.2013).

7. Google запускає в Україні сервіс читання і придбання електронних книг Google Play Books // itc.ua. — URL: <http://itc.ua/news/google-zapuskaet-v-ukraine-servis-chteniya-i-priobreteniya-elektronnyih-knig-google-play-books/>. — Опубліковано: 25.09.2014. — Дата звернення: 15.11.2015.

В статті розглянуті особливості формування і розвитку в Україні системи цифрової дистрибуції легального електронного книжного контенту, визначені основні гравці цифрового книжного ринку, моделі розповсюдження електронних версій видань, описані формати представлення цифрового контенту.

Ключеві слова: книжний ринок, модель «інтернет-магазин», модель «електронна бібліотека», цифрова дистрибуція, цифровий контент.

The article describes the features of the formation and development of legal digital book distribution in Ukraine, identifies the main players in the digital book market, described the model of e-book distribution, formats of digital content.

Keywords: book market, the model of «online store», model «digital library», the digital distribution, digital content.

УДК 007:304:001

Зражевська Н. І.,

*доктор наук із соціальних комунікацій, професор, завідувач кафедри медіакомунікацій
Українського католицького університету,*

Зражевський С. Ф.,

*кандидат філософських наук, доцент кафедри загальної екології, психології
та педагогіки Черкаського державного технологічного університету*

ФУТУРОЛОГІЯ СУСПІЛЬСТВА І МЕДІАКУЛЬТУРА

В статті описані основні футурологічні проекти, що спричинили вплив на сучасну медіа культуру. Медіа та інформація стають необхідною складовою всіх новітніх футуристичних теорій. Практика свідчить, що історія і теорія медіа лежить в площині соціокультурного дискурсу і не може розглядатися поза стосунками медіа з суспільством і культурними трансформаціями. Важливим є дослідження футурології та її зв'язку з медіа, оскільки футурологічні прогнози «комунікативної футурології» багато в чому здійснилися, отже їх вивчення дає можливість зазирнути вперед, охопити логіку, філософію і тенденції розвитку сучасних